

Innst. 172 L

(2011–2012)

Innstilling til Stortinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Dokument 8:16 L (2011–2012)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Mette Hanekamhaug, Anders Anundsen og Bente Thorsen om å oppheve boplikten for prestene. Endring i kirkeloven

Til Stortinget

Sammendrag

I representantforslaget fremmes forslag om at Stortinget skal vedta følgende lov om endring i kirkeloven (opphevelse av boplikt for prester mv.):

«I

I lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven) skal § 33 oppheves.

II

Denne lov trer i kraft straks.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Tor Bremer, Svein Gjelseth, Stine Renate Håheim, Hadia Tajik, Truls Wickholm og lederen Marianne Aasen, fra Fremskrittspartiet, Mette Hanekamhaug, Siv Aida Rui Skattem og Bente Thorsen, fra Høyre, Elisabeth Aspaker, Svein Harberg og Henning Warløe, fra Sosialistisk Venstreparti, Aksel Hagen, fra Senterpartiet, Anne Tingelstad Wøien, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen, og fra Venstre,

Trine Skei Grande, viser til representantforslaget om endring i kirkeloven.

Komiteen har merket seg at det er ulike meninger om spørsmål vedrørende tjenesteboliger og boplikt for prester.

Komiteen viser til at en av målsettingene med dagens boplikt har vært at prester skal ha tilgang til bolig innenfor samme økonomiske ramme overalt i landet. Hensikten har også vært å bidra til et bredere søkergrunnlag, økt mobilitet og nærhet mellom menighet og prest.

Komiteen mener at det er flere forhold ved dagens boligordning som bør vurderes, sett i lys av rekrutteringsutfordringene i presteyrket, mulighetene for å skaffe seg egen bolig, fordeling av kostnader, og fordeler og ulemper for de berørte parter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Venstre, er kjent med at Presteforeningen skal behandle en sak om dette temaet på sin generalforsamling våren 2012. Flertallet mener at en bør avvente og vektlegge innspill fra tjenestemannsorganisasjonene, før det tas stilling til den videre utviklingen på området.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Høyre støtter forslagsstillerne i intensjonen om ikke å ha ordninger som oppfattes som urimelige eller som har overlevd de behov som lå til grunn for ordningen. Disse medlemmer viser til kirkeforliket og til oppfølgingen som kommer til endelig behandling våren 2012, der det også er en intensjon om at kirken i større grad skal styre seg selv. Det er derfor viktig å behandle forslaget med tanke på staten som formell arbeidsgiver,

samtidig som kirkens organisering av eget arbeid respekteres og ivaretas.

Disse medlemmer viser til at det er flere eiere av boliger for prester som omfattes av ordningen. 55 pst. av boligene eies av norske kommuner, og de resterende 45 pst. eies av Opplysningsvesenets fond (OVF). Lovparagrafen som foreslås fjernet gjelder hjemmelen for å pålegge kommuner å stille bolig til disposisjon og gjelder altså de 55 pst. av boligene som eies av kommunene. Paragrafen pålegger også staten å dekke kostnadene ved boligene. En fjerning av paragrafen vil dermed også fjerne kommunens rett til dekning av kostnadene dersom den enkelte kommune skulle ønske å ha tjenestebolig for å sikre rekruttering til stillinger i kirken. Dette vil i så fall kunne påføre kommunene betydelige merkostnader. Boliger eid av OVF berøres ikke av § 33 i kirkeloven.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det er lite igjen av de behovene som lå til grunn for ordningen med boplikt for prester. Prestene har nå tilnærmet lik arbeidstid og lønn som andre arbeidstakere. Den siste tjenestemessige tilknytningen til presteboligen falt bort da prestene for noen år siden fikk beredskapsordning og boligtelefon ble byttet ut med mobil telefon. Dagens system innebærer at når presten har beredskap så er det ikke krav om å oppholde seg i tjenesteboligen, men i beredskapsområdet.

Disse medlemmer mener boplikt for prester er en for stor inngripen i prestenes rett til selv å bestemme hvor de vil bo og over sitt privatliv. Boplikten oppleves i mange tilfeller svært ugunstig, både for presten og for familien. Dersom en prest eier egen bolig eller kjøper seg en bolig, så er presten avhengig av å leie ut boligen, muligens i mange år, dersom det ikke gis fritak fra boplikten.

Disse medlemmer ser at det ikke er tilstrekkelig å endre kirkeloven § 33, og foreslår derfor endring av § 19 i tjenesteordningen og at krav om boplikt for prester utgår fra fremtidige individuelle arbeidsavtaler. Dette vil medføre at krav om boplikt gradvis fases ut.

Med bakgrunn i dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen foreslår å oppheve kirkeloven § 33, samt øvrige regler som er nødvendige for å oppheve boplikt og borettsrett for prester. Det iverksettes ingen nye arbeidsavtaler som omhandler boplikt for prester.»

Komiteens medlemmer fra Høyre er enige med forslagsstillerne i at noen av de opprinnelige grunnene til boplikten har endret seg. Endringene er delvis fanget opp i endringer i lover og for-

skrifter, men disse medlemmer ser at det kan være naturlig å foreta en totalvurdering av ordningen og se om den er bærekraftig i forhold til de ønsker og behov kirken har, og om den er tjenlig for de ansatte prestene. Disse medlemmer peker imidlertid på kompleksiteten i ordningen, og minner om at endring i boplikten med den hensikt å gi prester mulighet til å bo i egne boliger krever mer omfattende endringer enn den foreslåtte. I tillegg kommer den forhandling som må skje med de ansatte når det gjelder lønns- og skattemessige forhold, og forholdet til den gjeldende tjenesteordning.

Disse medlemmer registrerer at forslagsstillerne ønsker å fjerne boplikten helt og umiddelbart. Det konkrete lovforslaget berører imidlertid bare en liten del av ordningen, og vil derfor ikke ha den tilskitende virkning. Disse medlemmer viser til at en total fjerning av boplikten for prester har mange konsekvenser. Ordningen er omfattende, har flere intensjoner og berører mange lønns- og skattemessige forhold for prester. Ordningen med boplikt for geistlige embets- og tjenestemenn gjelder både biskoper, proster og menighetsprester. Dette er grupper med svært forskjellige funksjoner og tjenesteområder. Boplikten er i tillegg til den lovparagrafen som foreslås fjernet, § 33 i kirkeloven, regulert i forskrift om tjenesteordning for den enkelte av disse gruppene. En viktig avklaring ved behandling av boplikten er derfor hvorvidt ordningen skal endres eller fjernes for alle disse gruppene, eller om det først og fremst er aktuelt når det gjelder menighetsprester. Boplikten, og retten til å benytte slik bolig, tar også utgangspunkt i kravet om at presten skal bo i tjenstedistriktet.

Disse medlemmer viser videre til argumentene som fremføres i forslaget og registrerer at det i de kirkelige og offentlige berørte organisasjoner er forskjellige syn både på behovet for boplikten, mulighet for rekruttering, standard på boliger, dekning av kostnader og fordeler/ulempen for den ansatte, og at disse syn på flere punkter avviker fra de konklusjoner forslagsstillerne har. Disse medlemmer oppfatter imidlertid at det er en felles forståelse for, og delvis et ønske om, å se på ordningen. Disse medlemmer viser imidlertid til at Presteforeningen i 2007 med klart flertall vedtok at de ikke ønsket å fjerne ordningen. Kirkerådet har på denne bakgrunn ikke arbeidet videre med endringer i boplikten. Partene gir inntrykk av at det kan være ønskelig å lempe på grunnlaget for dispensasjon fra boplikten, men mener dette må sees på i en større sammenheng.

Disse medlemmer mener det er på høy tid å se på alternative løsninger til dagens bopliktordning, da denne tar utgangspunkt i andre ønsker og behov enn det som er tilfellet i dag. Bruken av boligen i

prestens daglige tjeneste er ikke lenger like relevant, da det nå er etablert kontorer for prestene utenom boligene. Boligene er heller ikke nødvendigvis plassert slik at det skapes tilgjengelighet for publikum. Disse medlemmer oppfatter at videreføring av ordningen, og den praksis som gjelder i dag, først og fremst er et virkemiddel for å sikre rekruttering av unge prester til stillinger i kirken og å sikre lettere flytting mellom prestestillinger, samtidig med et ønske om å gi eldre prester større mulighet til å skaffe bedre bolig. Disse medlemmer oppfatter at dagens ordning ikke dekker noen av disse ønskene fullt ut, og mener derfor det er nødvendig å gjennomgå bopliktordningen både for menighetsprester, proster og biskoper.

Disse medlemmer viser til at dagens ordning krever store ressurser, ressurser som bl.a. kunne vært benyttet til å utvikle kirken på andre områder. Den økonomiske innsparing OVF vil kunne ha ved å redusere antallet boliger i fondets eie, kan settes direkte inn i videreutvikling av kirken. Den innsparing en del kommuner vil kunne få, vil styrke den kommunale økonomien. Men det er viktig å merke seg at en total fjerning av ordningen også kan medføre at kommuner som velger å etablere boliger for å sikre rekruttering av prester til sitt område, kan få økte kommunale kostnader. Kommunene vil imidlertid få større mulighet til selv å regulere sin eiendomsportefølje.

Disse medlemmer mener det er viktig at det settes i gang en prosess for å avvike dagens bopliktordning. En slik prosess må omhandle følgende utfordringer:

- Skal det være forskjellig bopliktordning for menighetsprester, proster og biskoper?
- Overgangsordninger for tjenestemenn som bor i tjenestebolig i dag.
- Kompensasjon til tjenestemenn som får økt skatt ved bruk av eventuell tjenestebolig uten boplikt.
- Avklaring av behovet for at tjenestemannen bor i tjenesteområdet.
- Økonomiske konsekvenser av endringer i ordningen vedrørende både drift og forvaltning.

Disse medlemmer ser det som en forutsetning at kirkens organisasjoner både på arbeidsgiver-, arbeidstaker- og forvaltningssiden er en del av prosessen på alle disse områdene. Videre må kommunesektorens organisasjon (KS) involveres i forhold omkring forvaltning av boliger og økonomiske konsekvenser av endringer.

Disse medlemmer mener det er viktig at prosesser omkring dette settes i gang som en oppfølging av de endringer kirken nå er inne i, slik at resultatet kan tas hensyn til og være med på å bygge opp under den utvikling kirken selv ønsker for sin organisasjon.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kirkens organisasjoner sette i gang en prosess for å avvikle hele eller deler av dagens ordning med boplikt for geistlige tjenestemenn, og fremme en sak for Stortinget med ny ordning og de nødvendige lovendringer som følger av dette.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittpartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen foreslå å oppheve kirkeloven § 33, samt øvrige regler som er nødvendige for å oppheve boplikt og borett for prester. Det iverksettes ingen nye arbeidsavtaler som omhandler boplikt for prester.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen i samarbeid med kirkens organisasjoner sette i gang en prosess for å avvikle hele eller deler av dagens ordning med boplikt for geistlige tjenestemenn, og fremme en sak for Stortinget med ny ordning og de nødvendige lovendringer som følger av dette.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:16 L (2011–2012) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Tord Lien, Mette Hanekamhaug, Anders Anundsen og Bente Thorsen om å oppheve boplikten for prestene. Endring i kirkeloven – vedtas ikke.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 9. februar 2012

Marianne Aasen

leder

Svein Harberg

ordfører

